

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Oddziałowe Biuro Udostępniania
i Archiwizacji Dokumentów
w Warszawie

Komisja Rabiniczna
Do Spraw Cmentarzy
ul. Twarda 6
00-950 Warszawa

Pismo z dnia: Znak:
25.07.2012

Nasz znak:
BUWa V-5543-545(6)/12

Data:
Warszawa, 12.07.2012

W odpowiedzi na Państwa pismo uprzejmie informuję, że w wyniku dotychczasowej kwerendy przeprowadzonej w zasobie archiwalnym po byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, ustalono, że dane dotyczące rozstrzelania osób narodowości żydowskiej w 1942 bądź 1943 r. na cmentarzu żydowskim w m. **Krzywca**, pow. przemyski, znajdują się w *Rejestrze miejsc i faktów zbrodni popełnionych przez okupanta hitlerowskiego na ziemiach polskich w latach 1939-1945, Województwo przemyskie*, Warszawa 1983, s. 54, w ankietach b. GKBZHwP o sygn. IPN BU 2448/883 oraz IPN BU 2448/884 (woj. rzeszowskie) oraz w aktach zespołu *Ankieta miejsc i faktów zbrodni hitlerowskich przeprowadzona przez sądy grodzkie* o sygn. GK 163/36 k. 15, 16. Kserokopie z publikacji oraz uwierzytelnione kopie z ww. akt przesyłam w załączeniu.

Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie kontynuuje realizację przedmiotowego wniosku. Wyniki zostaną Państwu przesłane niezwłocznie po zakończeniu kwerendy.

Z poważaniem

KIEROWNIK
Referatu Udostępniania Dokumentów
Uprawnionym Instytucjom
w Oddziałowym Biurze Udostępniania
i Archiwizacji Dokumentów w Warszawie
Małgorzata Zaremba
Małgorzata Zaremba

Załączniki 4:

1. Kopia z *Rejestru miejsc...*, 2 karty.
2. Kopia dokumentów z akt o sygn. GK 163/36, 4 karty.
3. Kopia dokumentów z akt o sygn. IPN BU 2448/883, 4 karty.
4. Kopia dokumentów z akt o sygn. IPN BU 2448/884, 5 kart.

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Oddziałowe Biuro Udostępniania
i Archiwizacji Dokumentów
w Warszawie

Komisja Rabiniczna
Do Spraw Cmentarzy
ul. Twarda 6
00-950 Warszawa

Pismo z dnia: Znak:
25.07.2012

Nasz znak:
BUWa V-5543-545(11)/12

Data:
Warszawa, 03.10.2012

W odpowiedzi na Państwa pismo uprzejmie informuję, że w wyniku kwerendy przeprowadzonej w zasobie archiwalnym OBUiAD IPN w Rzeszowie wytypowano materiały archiwalne dotyczące egzekucji oraz mogił na cmentarzu żydowskim w m. **Krzywcza**:

- Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN w Rzeszowie – Rejestr miejsc i faktów zbrodni hitlerowskich z powiatu Przemyśl, sygn. akt IPN Rz 191/202;
- Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN w Rzeszowie – Ankiety GKBZH w Polsce – egzekucje – pow. Przemyśl, sygn. akt IPN Rz 191/421;
- Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN w Rzeszowie – Ankiety GKBZH w Polsce – represje na ludności żydowskiej przed utworzeniem getta – pow. Przemyśl; sygn. akt IPN Rz 191/431.

Uwierzytelnione kserokopie dokumentów z ww. akt przesyłam w załączeniu.

Jednocześnie proszę o weryfikację udostępnionych materiałów we własnym zakresie.

Nadmieniam, iż zgodnie z art. 36 ust. 5 ww. ustawy o IPN – „*podmioty, którym dokumenty zostały udostępnione ponoszą odpowiedzialność prawną za sposób ich wykorzystania.*”

Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie kontynuuje realizację przedmiotowego wniosku. Wyniki zostaną Państwu przesłane niezwłocznie po zakończeniu kwerendy.

Z poważaniem

KIEROWNIK
Referatu Udostępniania Dokumentów
Uprawnionym Instytucjom
w Oddziałowym Biurze Udostępniania
i Archiwizacji Dokumentów w Warszawie
M. Zaremba
Małgorzata Zaremba

Załączniki 3:

1. Kopia dokumentów z akt o sygn. IPN Rz 191/202, 1 karta.
2. Kopia dokumentów z akt o sygn. IPN Rz 191/421, 6 kart.
3. Kopia dokumentów z akt o sygn. IPN Rz 191/431, 4 karty.

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Rzeszowie

I S 23/72

Rzeszów, 7 stycznia 2015 roku

**KOMISJA RABINICZNA
DO SPRAW CMENTARZY
ul. Twarda 6
00-950 Warszawa**

W związku z wnioskiem z dnia 16 grudnia 2014r. w przedmiocie udostępniania kserokopii dokumentacji fotograficznej oraz szkicu miejsca położenia grobu 14 Żydów pochowanych na górze „Kijów” w rejonie Krzywczy pow. Przemyśl, uprzejmie informuję, iż wspomniane kserokopie mogą zostać udostępnione Komisji Rabinicznej po spełnieniu poniższych warunków formalnych.

Zgodnie z § 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 2 czerwca 2003r. w sprawie wysokości opłaty za wydanie kserokopii dokumentów oraz uwierzytelnionych odpisów z akt sprawy (Dz. U. Nr 107, poz. 1006) – za wydanie kserokopii dokumentów z akt sprawy pobiera się opłatę w wysokości 1 zł za jedną stronicę kserokopii. Zgodnie natomiast z § 2 tego Rozporządzenia za wydanie uwierzytelnionego odpisu z akt sprawy pobiera się opłatę w wysokości 6 zł za każdą stronicę.

W związku z tym w celu uzyskania kserokopii dokumentów należy dokonać wpłaty kwoty 3 zł lub 18 zł w przypadku kserokopii uwierzytelnionych na rachunek bankowy Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Rzeszowie:

nr 80 1010 1528 0009 9622 3100 0000.

Wpłacając tę opłatę na rachunek bankowy należy zamieścić w dowodzie wpłaty zapis o treści: „**opłata za wydanie kserokopii dokumentów z akt sprawy sygn. I S 23/72**”.

Po przedstawieniu (nadesłaniu) przez Komisję potwierdzenia zapłaty zostanie wydane niezwłocznie stosowne zarządzenie, a sekretariat Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Rzeszowie sporządzi kserokopię dokumentów oraz notę księgową, które zostaną przekazane zgodnie z wnioskiem.

Z poważaniem

Prokurator Oddziałowej Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu w Rzeszowie

Marek Sowa

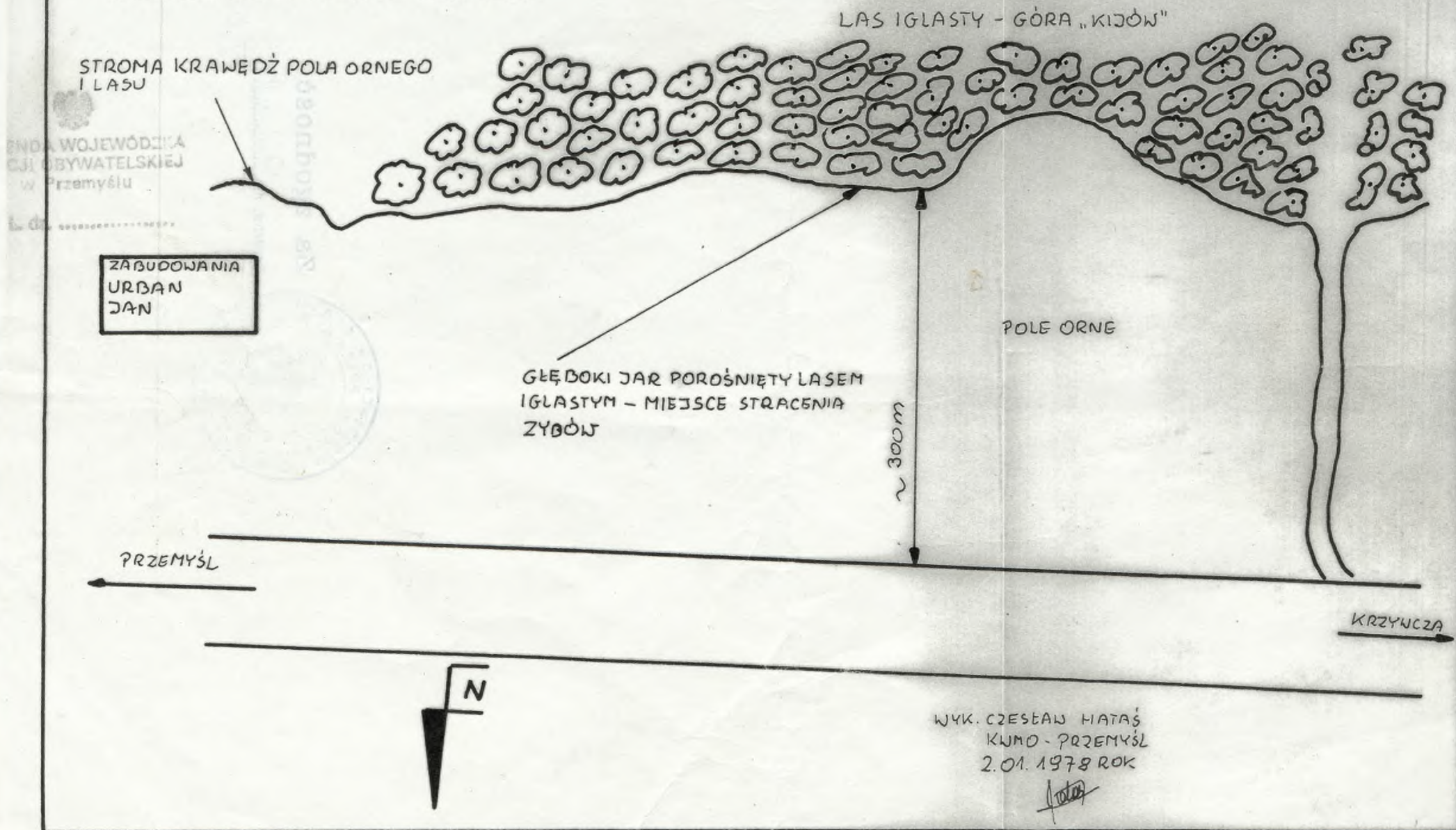
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
w Rzeszowie

35-060 Rzeszów, ul. Słowackiego 18, tel. (17) 86 73 001, fax (17) 86 73 002

www.ipn.gov.pl

SZKIC OGÓLNO - ORIENTACYJNY

ZE WSKAZAŃ ŚWIADKA JANA URBAN DOTYCZĄCEGO ZASTRZELENIA ŻYDÓW NA GÓRZE „KIJÓW”
W M. KRZYWCZA W LECIE 1943 ROKU.

Za zgodność

Rzeszów, dn. 19.01.2015

[Signature]

KOMENDA WOJEWÓDZKA
MILICJI OBYWATELSKIEJ
w Przemyślu

MATERIAŁ POGLĄDOWY

17 k. do.....

Egz. Nr

1

①

WIDOK OGÓLNY NA MIEJSCE ZASTRZELENIA ŻYDÓW
GÓRA „KIJÓW”

Za zgodność

Rzeszów, dn. 19.01.2015.

2

STRZAŁKA WSKAZUJE MIEJSCE ZASTRZELENIA ŻYDÓW
WSKAZANE PRZÉZ ŚWIADKA JANA URBAN

WYK CZESŁAW HATAŚ
KWMO - PRZEMYSŁ
3.01 1978 ROK

Za zgodność

Rzeszów, dn. 19.01.2015. J. Ch

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Ź Ż V

KOPIA

21
REPRESJE NA LUDNOŚCI
ŻYDOWSKIEJ PRZED
UTWORZENIEM GETTA

- I. 1. Miejscowość: Krzywcza 2. Gmina lub ulica: Krzywcza
3. Powiat: Przemyśl 4. Województwo: Rzeszów
- II. 1. Ilość osób objętych represją: 3
W tym:
2. Mężczyzn: 2 3. Kobiety: 1 4. Dzieci: -
- III. 1. Rodzaj represji: **
2. Prace przymusowe (jakie, gdzie):
3. Znęcanie się:
4. Konfiskata i grabież mienia:
5. Aresztowania:
6. Egzekucje (ilość): 1 7. Liczba ofiar: 3
W tym:
8. Rozstrzelano: 3
9. Powieszono: -
10. Charakter egzekucji: ***
11. Zbiorowa: *) zbiorowa
12. Pojedyncza: *) publiczna
13. Publiczna: *)
14. Niejawna: *)
15. Zamordowanie innym i jakim sposobem: *)
IV. 1. Dalsze losy: **) odpada

- V. 1. Data represji: 1942
2. Godzina lub pora dnia: rano
3. Okoliczności:
VI. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał represji: Gestapo
2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.:
Gestapo
3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców:
brak danych
4. Czy byli sądzeni, kiedy i przez jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródła informacji (akta sprawy, prasa itp.): nie ustalono
5. Dalsze losy sprawców: brak danych
VII. 1. Nazwiska i adresy świadków: Noworolski Stanisław Lesprowicz
Władysław Adamski Michał Krzywca pow. Przemyśl
VIII. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę):
brak
2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.):
brak
3. Fotografie:
IX. 1. Uwagi:

Philipp Merian

Sporządzający:

(Nazwisko, imię, miejscowość,
data, ewent. nazwa instytucji)

Sprawdzający:

(Nazwisko, imię, miejscowość, data)

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo, zawód.

**) Szczegółowy opis — podać na odwrocie.

***) Dane o poszczególnych egzekucjach podać w załączeniu na wzorach kart — Egzekucje.

Za zgodność
2012-08-30

Opis:

KOPIA

21 karte

Szpic imię nieznane ze wsi Babice pow. Przemyśl oraz 1 na
Zydówka i Zyd z Kańczugi nazwiska nieznane zostali przywie-
zieni, przez Gestapo do Krzywczy w 1942 roku pół dnia przetrzy-
mani w areszcie a następnie rozstrzelani na cmentarzu żydows.
w Krzywczy i tam pochowani w wspólnej mogile.

Za zgodność
2012-08-30

Stwierdzam zgodność niniejszej kopii
z tekstem OKB2PNP - IPN w Rzeszowie
Anuluję OKB2PNP i w Polsce - rep. się na ludność
żydowską przed utworzeniem getta - pow. przemyski.
z dokumentem znajdującym się w aktach

Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej

w Rzeszowie

sygn. IPN-Rz-181/431 k. 20-21 rek - 21-21 rek
(4 karty).

Rzeszów 30.08.2012. J. Pawlik

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Z Z Z V

I. 1. Miejsowość: Krzywoża 2. Gmina lub ulica: Krzywoża
3. Powiat: Przemyśl 4. Województwo: Rzeczni

II. 1. Ilość osób objętych represją: 3
W tym: 2 2. Meżczyzn: 1 3. Kobiet: 1 4. Dzieci: 1

III. 1. Rodzaj represji: W
2. Prace przymusowe (jakie, gdzie): W
3. Znęcanie się: W
4. Konfiskata i grabież mienia: W
5. Aresztowania: W
6. Egzekucje (ilość): 1 7. Ilość ofiar: 3
W tym: W
8. Rozstrzelano: 3
9. Powieszono: W
10. Charakter egzekucji: W
11. Zbiorowa: W
12. Pojedyncza: W
13. Publiczna: W
14. Niejawna: W
15. Zamordowanie innym i jakim sposobem: W

IV. 1. Dalsze losy: W

V. 1. Data represji: 1942 r.
2. Godzina lub pora dnia: W
3. Okoliczności: W

VI. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał represji: Gestapo
2. Wehrmacht, SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.: Gestapo
3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców: brak danych
4. Czy byli sążeni, kiedy i przez jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródła informacji (akta sprawy przeze itp.): nie ustalone
5. Dalsze losy sprawców: brak danych

VII. 1. Nazwiska i adresy świadków: Noworolski Stanisław Kasprzewicz
Władysław Adamski Michał Krzywoża pow.Przemyśl

VIII. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę): brak
2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.): brak
3. Fotografie: W

IX. 1. Uwagi: W

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo, zawód.
Szczegółowy opis — podać na odwrocie.
Dane o poszczególnych egzekucjach podać w załączeniu na wzorach kart Egzekucje.

Sporządzający:
Philipp Marian

(Nazwisko, imię, miejscowość
data, ewent. nazwa instytucji)

Sprawdzający:

Fr. Woleński

(Nazwisko, imię, miejscowość, data)

Rz. 1/3 1970 r.

Opis:

Szpie imię nieznane ze wsi Babice pow. Przemysł oraz
i na Żydówka i Żyd z Kańczugi nazwisko nieznane zosta-
li przywieszeni przez Gestapo do Krzywosy w 1942 r.
pół dnia przetrzymani w areszcie a następnie rozstrze-
lani na cmentarzu żydowskim. w Krzywosy i tam pochowani
we wspólnej mogile.

IPN
Białystok
Warszawa

IPN
Białystok
Warszawa

GLÓWNA KOMISJA BADANIA ZERODNI HITLEROWSKICH W POLSCE, WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 11

I. 1. Miejscowość: Babice 2. Gmina lub ulica: Babice
3. Powiat: Przemyśl 4. Województwo: Przemyśl

II. 1. Liczba osób objętych represją: 30
W tym: 1. 14 2. 8 3. 8
2. Mężczyzn: 1. 14 2. 8 3. 8

III. 1. Rodzaj represji: *)
2. Prace przymusowe (jakie, gdzie):
3. Znęcanie się:
4. Konfiskata i grabież mienia:
5. Aresztowania:
6. Egzekucje (liczba): osób 30 jedna 7. Liczba ofiar: 30
W tym:
8. Rozstrzelano: *)
9. Powieszono: *)
10. Charakter egzekucji: ***)
11. Zbiorowa: *) 1 zbiorowa
12. Pojedyncza: *)
13. Publiczna: *) 1 publiczna
14. Niejawna: *)
15. Zamordowanie innym i jakim sposobem: *)
IV. 1. Dalsze losy: **)

V. 1. Data represji: sierpień 1942 r.
2. Godzina lub pora dnia: w godzinach rannych
3. Okoliczności: wywieziono w kierunku Nienadowej
i tam rozstrzelano

VI. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał represji: niemieckiej służby bezpieczeństwa w Przemyślu
2. Wehrmacht, SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.: funkcjonariusze niemieckiej służby bezpieczeństwa w Przemyślu
3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców: nie ustalono
4. Czy byli sądzeni, kiedy i przez jakiego sądu, jaki zapadł wyrok, źródła informacji (akta sprawy prasa itp.): nie ustalono
5. Dalsze losy sprawców: nie ustalono

VII. 1. Nazwiska i adresy świadków: Pawłowska Zofia, Pawka Monika,
Chruściński Jan zam. we wsi Babice pow. Przemyśl

VIII. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę): brak
2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.): brak
3. Fotografie: brak

IX. 1. Uwagi: brak

Sporządzający:

Sprawdzający:

Marian Sarnowski

Pr. Woleński

(Nazwisko, imię, miejscowość, data, ewent. nazwa instytucji)

(Nazwisko, imię, miejscowość, data)

Rz. 1/8 1970 r.

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo, zawód.
**) Szczegółowy opis — podać na odwrocie.
***) Dane o poszczególnych egzekucjach podać w załączeniu na wzorach kart — Egzekucje.

815

Opis:

W czasie akcji eksterminacyjnej ludności żydowskiej
w sierpniu 1942 r. wszystkich Żydów zamieszkałych
w Łabicach w liczbie wymienionej w ankiecie funkcyj-
nariusze niemieckiej służby bezpieczeństwa z Przemyśla
wywieźli w kierunku wsi nienadawa i tam wszystkich
rozstrzelano.

Nazwiska Żydów z Łabici: Rosner, Pinkwas, Szpic.

Stwierdzam zgodność niniejszej
kserokopii z ankiet... b. GKB2HwP
-...Woj...reszowskie.....

z dokumentem znajdującym się w
aktach Biura Udostępniania i Archiwi-
zacji Dokumentów Instytutu Pamięci
Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Sygn.IPN BU 2448/883

Warszawa. 05.09.2012r.

Jacek Ryżko

Miejscowość: Krzywcza
Gmina: Krzywcza
Powiat: Przemyśl
Województwo: Rzeszów

498

0

KWESTIONARIUSZ

o egzekucjach masowych i grobach masowych.

1/ data i miejsce egzekucji: sierpień 1942 w Krzywczu na cmentarzu

2/ rodzaj egzekucji /rozstrzelanie, powieszenie itp./
rozstrzelanie

3/ dane, dotyczące zamordowanych: Żydzi

Polacy, Żydzi, cudzoziemcy

ile osób zamordowano: 11 osób

skład przywieziono ofiary: 4 osoby z Przemyśla, 4 osoby z Kanczugi
i jednego Żyda z Babie
nazwiska, wiek, zawód, a osoby: nazwiska osób nie ustalone z powodu
braku danych, stwierdzone tylko, że został rozstrzelany N.
Spitz z Babie, oraz że wśród ofiar znajdowali się także mężczyźni
i kobiety we wieku średnim

4/ czy wiadomo, o co oskarżono ofiary, czy egzekucja była za-
rządzeniem odwetowym itp.: za przynależność do narodu żydowskiego

5/ kto dokonał egzekucji /żandarmi, Gestapo, SS, policja, Wehrmacht/;
Gestapo z Polakami

6/ czy znane są nazwiska sprawców /podać nazwiska/;
nie

7/ czy zwłoki zostały spalone, zniszczone w inny sposób /gdzie/;
nie

8/ gdzie zostały pochowane zwłoki /dokładne miejsce/;
cmentarz żydowski w Krzywcu

9/ opis grobu /grobow/, rozmiary grobu, ile ofiar przypuszczalnie
w jednym grobie: grób zbiorowy na 9 osób o wymiarach 7 x 2 m

10/ czy przeprowadzono ekshumację zwłok, czy urzędowo /protokół/,
gdzie pochowano zwłoki: nie

11/ czy są podstawy do ewentualnego zarządzenia późniejszej eks-
humacji: nie

Pieczęć:

Podpis wójta /burmistrza/

Michał Legenc

Sąd Grodzki w Dubiecku w osobie Sędziego
Grodzkiego przesłuchał dnia września 19...

wójta gminy: Krzywcu
burmistrza miasta:

powiatu: Przemyśl

nazwisko i imię: Legenc Michał

wiek: 1 lat 58

miejsce zamieszkania: Krzywcu

w charakterze świadka w trybie art. 107, 254 § 1.p.c. i 255 K.P.K.,
który po uprzedzeniu o odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznanie,
zeznał, jak w powyższym kwestionariuszu, oraz dodał:

"Dane zawarte w powyższym kwestionariuszu zostały przeze mnie oso-
biście ustalone na podstawie oświadczeń, zapytywanych mieszkańców
gminy, własnych obserwacji i oględzin miejsca obozu /egzekucji, gro-
bu/

Protokół odczytano i podpisano.

Podpisy:

Legenc Michał

Cmentarz

Miejscowość: Krzywcza
Gmina: Krzywcza
Powiat: Przemyśl
Województwo: Rzeszów

499

16

KWESTIONARIUSZ

o egzekucjach masowych i grobach masowych.

1/ data i miejsce egzekucji: sierpień 1943 w Krzywczy w domu

2/ rodzaj egzekucji /rozstrzelanie, powieszenie itp./
rozstrzelanie

3/ dane, dotyczące zamordowanych: Żydzi

Polacy, Żydzi, cudzoziemcy:

ile osób zamordowano: 4 osób

skąd przywieziono ofiary: miejscowi

nazwiska, wiek, zawód, adresy: Imien nie ustalono, stwierdzone
natomiast, że ofiarami byli rodzice wieku około lat 40 i dwójka
dzieci w wieku około 12 lat. Ciu z zawodu rolnicy zamieszkałi
w Krzywczy

4/ czy wiadomo, o co oskarżono ofiary, czy egzekucja była za-
rządzeniem odwetowym itp.: za przynależność do narodu żydowskiego

5/ kto dokonał egzekucji /sądami, Gestapo, SS, policja, Wehrmacht/:
Gestapo z Przemyśla

6/ czy znane są nazwiska sprawców /podać nazwiska/:
nie

7/ czy zwłoki zostały spalone, zniszczone w inny sposób /gdzie/:
nie

- 8/ gdzie zostały pochowane zwłoki /dokładne miejsce/;
cmentarz żydowski Krzyweza
- 9/ opis grobu /grobow/, rozmiary grobu, ile ofiar przypuszczalnie
w jednym grobie:
grób zbiorowy na 4 osoby o wymiarach 2 x 1 m
- 10/ czy przeprowadzono ekshumację zwłok, czy urzędowo /protokół/,
gdzie pochowano zwłoki:
nie

- 11/ czy są podstawy do ewentualnego zarządzenia późniejszej ek-
humacji:

Pieczęć:

Podpis wójta /burmistrza/

Sąd Grodzki w w osobie Sędziego
Grodzkiego przesłuchał dnia r.

wójta gminy: Krzyweza
burmistrza miasta:

powiatu: Przemyski

nazwisko i imię: Michał Legene

wiek: lat 58

miejsce zamieszkania: Krzyweza

w charakterze świadka w trybie art. 107, 254 § 1 p.c. i 255 K.P.K.,
który po uprzedzeniu o odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznanie,
zeznał, jak w powyższym kwestionariuszu, oraz dodał:

"Dane zawarte w powyższym kwestionariuszu zostały przeze mnie oso-
biście ustalone na podstawie oświadczeń, zapytywanych mieszkańców
gminy, własnych obserwacji i oględzin miejsca obozu /egzekucji, gro-
bu/

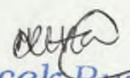
Protokół odczytano i podpisano.

Podpisy:

Legene Michał *[Podpis Burmistrza]*

Stwierdzam zgodność niniejszej
kserokopii z akt. zespołu „Ankieta
miejsc i faktów zbrodni hitlerowskich
z dokumentem znajdującym się w „Przeprawach
aktach Biura Udostępniania i Archiwizacji
Dokumentów Instytutu Pamięci
Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Sygn. ...GK...163/36...k.15,16;
Warszawa. ...05.09.2012r.

Jacek Ryżko

A | B | C | D | E | F | G | H | I | J | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | W | Z | Ż | Ż | V

EGZEKUCJE

98

- I. 1. Miejscowość: Krzywca 2. Gmina lub ulica: Krzywca
3. Powiat: Przemyśl 4. Województwo: Rzeszów
- II. 1. Ilość osób zamordowanych: *) 3
W tym:
2. Mężczyzn: 2 3. Kobiet: 1 4. Dzieci: _____
- III. 1. Sposób wykonania egzekucji: **) _____
2. Rozstrzelanie (ilość): 3 3. Powieszenie (ilość): _____
4. Zamordowanie innym i jakim sposobem: _____
- IV. 1. Charakter egzekucji: **) _____
2. Zbiorowa: zbiorowa 3. Pojedyncza: _____
4. Publiczna: publiczna 5. Niejawna: _____
6. Czy było obwieszczenie (data, podpis ogłaszającego — dołączyć oryginał, fotokopie lub podać gdzie się znajduje): brak
- V. 1. Powód egzekucji: **) eksterminacja ludności żydowskiej
2. Akt terroru za działalność (jaką i w jakim czasie): _____
3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu: _____
4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta: _____
5. Inne powody i jakie: _____
- VI. 1. Dalsze losy ofiar (spalenie itp.): _____
2. Miejsce pochowania ofiar egzekucji: Krzywca, cmentarz żydowski
3. Miejsce pochowania po ekshumacji (kiedy): _____

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo
zawód.

**) Szczegółowy opis — podać na odwrocie.

Drukarnia Nr 1, W-wa, Zam. 314/69 — 75 000.

- VII. 1. Data i miejsce egzekucji: lato 1942 r.
2. Godzina lub pora dnia: w godzinach rannych
3. Okoliczności: przywieszeni do Krzywcy
- VIII. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał egzekucji: niemiecka służba bezpieczeństwa z Przemyśla
2. Wehrmacht, SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.: niemiecka służba bezpieczeństwa w Przemyślu
3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców: nie ustalono
4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa, itp.): nie ustalono
5. Dalsze losy sprawców: nie ustalono
- IX. 1. Nazwiska i adresy świadków: Noworolski Stanisław, Kasproniec Władysław, Adamski Michał con. Krzywca pow. Przemyśl
- X. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę): brak
2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.): brak
3. Fotografie: brak
- XI. 1. Uwagi: _____

Sporządzający:

Philipp Marian

Sprawdzający:

Fr. Woleński

(Nazwisko, imię, miejscowość,
data, ewent. nazwa instytucji)

(Nazwisko, imię, miejscowość, data)

Rz. 1/3 1970 r.

Opis:

W lesie 1942 r. funkcjonariusze niemieckiej służby bezpieczeństwa w Przemysłu samochodem przywieźli do Krzywocy 3 osoby narodowości żydowskiej a to 1 Żyd o nazwisku Szpie ze wsi Labica oraz jedną Żydówkę i 1 Żyda z miejscowości Kańczuga o niustalonych nazwiskach i po zatrzymaniu ich w areszcie policji granatowej przez 1 dzień rozstrzelali ich na cmentarzu żydowskim, gdzie zostali pochowani. Ekshumacji nie przeprowadzano.

BUJAD
Warszawa

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W Z Ż Ż V

EGZEKUCJE

GŁÓWNA KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH W POLSCE, WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 11

- I. 1. Miejscowość: Krzyweza 2. Gmina lub ulica: Krzyweza
3. Powiat: Przemyśl 4. Województwo: Rzeszów
- II. 1. Ilość osób zamordowanych: *) 4
W tym: 1. 1 2. 1 3. 2
4. Dzieci: 2
- III. 1. Sposób wykonania egzekucji: **) 4
2. Rozstrzelanie (ilość): 4 3. Powieszenie (ilość): 4
4. Zamordowanie innym i jakim sposobem: brak
- IV. 1. Charakter egzekucji: **) zbiorowa 3. Pojedyncza: brak
2. Zbiorowa: brak 4. Publiczna: brak 5. Niejawna: brak
6. Czy było obwieszczenie (data, podpis ogłaszającego — dołączyć oryginał, fotokopie lub podać gdzie się znajduje): brak
- V. 1. Powód egzekucji: **) eksterninacja ludności żydowskiej
2. Akt terroru za działalność (jaką i w jakim czasie): brak
3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu: brak
4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta: brak
5. Inne powody i jakie: brak
- VI. 1. Dalsze losy ofiar (spalenie itp.): brak
2. Miejsce pochowania ofiar egzekucji: mentarz żydowski - Krzyweza
3. Miejsce pochowania po ekshumacji (kiedy): brak

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo
zawód.

**) Szczegółowy opis — podać na odwrocie.

Drukarnia Nr 1, W-wa. Zam. 314/69 — 75 000.

- VII. 1. Data i miejsce egzekucji: czerwiec 1942 Krzyweza
2. Godzina lub pora dnia: w godzinach rannych
3. Okoliczności: w domu ofiar
- VIII. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał egzekucji: niemieckiej służby bezpie-
czeństwa w Przemyślu
2. Wehrmacht, SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.:
funkcjonariusze niemieckiej służby bezpieczeństwa
3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców: nie ustalono
4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta spra-
wy, prasa, itp.): nie ustalono
5. Dalsze losy sprawców: nie ustalono
- IX. 1. Nazwiska i adresy świadków: Kas rowicz Władysław, Nawrocki
Stanisław, Ganiński Michał zam. Krzyweza pow. Przemyśl
- X. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę): brak
2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.): brak
3. Fotografie: brak
- XI. 1. Uwagi: brak

Sporządzający:

Philipo Marian

(Nazwisko, imię, miejscowość,
data, ewent. nazwa instytucji)

Sprawdzający:

Fr. Woleński

(Nazwisko, imię, miejscowość, data)

BE.1/C 1970 r.

SECRET
CONFIDENTIAL

Opis:

W czerwcu 1942 r. przyjechali z Przemyśla funkcjonariusze niemieckiej służby bezpieczeństwa w Przemyśle w liczbie 3 i udali się do domu rodziny Sydowskiej o nazwisku Bilet Józef, gdzie w piwnicy tego domu rozstrzelali Bileta Józefa jego żonę i 2 małoletnich dzieci. Rodzice zostali rozstrzelani w piwnicy zaś dzieci w mieszkaniu na łóżku.

Wszyscy rozstrzelani zostali pochowani na miejscowym cmentarzu Sydowskim w Krzywoszy. Ekshumacji zwłok nie było.

A | B | C | D | E | F | G | H | I | J | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | W | Z | Ż | Ż | V

EGZEKUCJE

46

- I. 1. Miejsowość: Krzywoza 2. Gmina lub ulica: Krzywoza
 3. Powiat: Przemysł 4. Województwo: rzeszowskie
- II. 1. Ilość osób zamordowanych: *) 9 Żydzi
 W tym:
 2. Mężczyzn: _____ 3. Kobiet: _____ 4. Dzieci: _____
- III. 1. Sposób wykonania egzekucji: **) rozstrzelanie
 2. Rozstrzelanie (ilość): 9 3. Powieszenie (ilość): _____
 4. Zamordowanie innym i jakim sposobem: _____
- IV. 1. Charakter egzekucji: **) _____
 2. Zbiorowa: _____ 3. Pojedyncza: _____
 4. Publiczna: _____ 5. Niejawna: _____
 6. Czy było obwieszczenie (data, podpis ogłaszającego — dołączyć oryginał, fotokopie lub podać gdzie się znajduje): _____
- V. 1. Powód egzekucji: **) _____
 2. Akt terroru za działalność (jaką i w jakim czasie): _____
 3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu: _____
 4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta: _____
 5. Inne powody i jakie: _____
- VI. 1. Dalsze losy ofiar (spalenie itp.): pochowano w jednym grobie
 2. Miejsce pochowania ofiar egzekucji: na omentarzu w Krzywozy
 3. Miejsce pochowania po ekshumacji (kiedy): _____

- VII. 1. Data i miejsce egzekucji: sierpień 1943 omentarz w Krzywozy
 2. Godzina lub pora dnia: _____
 3. Okoliczności: _____
- VIII. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał egzekucji: _____
 2. Wehrmacht, SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.: Gestapo
 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców: _____
 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa, itp.): _____
 5. Dalsze losy sprawców: _____
- IX. 1. Nazwiska i adresy świadków: _____
- X. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę): ASGR. woj. rzeszowskie - egzekucje t.IV. k.498
 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.): _____
 3. Fotografie: _____
- XI. 1. Uwagi: Ad II Ofiary pochodziły z Przemysla, kańczugi i z Babie - znane tylko nazwisko Spitz.

Sporządzający:

Sprawdzający:

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo, zawód.

**) Szczegółowy opis — podać na odwrocie

/-/ R. Gliniński 27.5.68r.
 (Nazwisko, imię, miejscowość, data, ewent. nazwa instytucji)

/-/ K. Mitka 29.7.68r.
 (Nazwisko, imię, miejscowość, data)

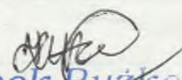

Stwierdzam zgodność niniejszej
kserokopii ... z ankiet b. GKB24wP
... -wej... nieszczęsne...

z dokumentem znajdującym się w
aktach Biura Udostępniania i Archiwizacji
Dokumentów Instytutu Pamięci
Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Sygn. IPN BU 2448/884...

Warszawa. 05.09.2012r.

Jacek Ryżko

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Ź Ż V

EGZEKUCJE

GŁÓWNA KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH W POLSCE, WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 11

- I. 1. Miejscowość: Krzywcza 2. Gmina lub ulica: Krzywcza
3. Powiat: Przemyśl 4. Województwo: Rzeszów
- II. 1. Ilość osób zamordowanych: *) 4
W tym:
2. Mężczyzn: 1 3. Kobiet: 1 4. Dzieci: 2
- III. 1. Sposób wykonania egzekucji: **) 4
2. Rozstrzelanie (ilość): 4 3. Powieszenie (ilość): -
4. Zamordowanie innym i jakim sposobem: -
- IV. 1. Charakter egzekucji: **) zbiorowa 3. Pojedyncza: -
2. Zbiorowa: zbiorowa 4. Publiczna: - 5. Niejawna: -
6. Czy było obwieszczenie (data, podpis ogłaszającego — dołączyć oryginał, fotokopie lub podać gdzie się znajduje): brak
- V. 1. Powód egzekucji: **) eksterminacja ludności żydowskiej
2. Akt terroru za działalność (jaką i w jakim czasie): -
3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu: -
4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta: -
5. Inne powody i jakie: -
- VI. 1. Dalsze losy ofiar (spalenie itp.): -
2. Miejsce pochowania ofiar egzekucji: cmentarz żydowski Krzywcza
3. Miejsce pochowania po ekshumacji (kiedy): -

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo, zawód.

**) Szczegółowy opis — podać na odwrocie.

Drukarnia Nr 1, W-wa, Zam. 314/89 75 000.

- VII. 1. Data i miejsce egzekucji: czerwiec 1942 Krzywcza
2. Godzina lub pora dnia: w godzinach rannych
3. Okoliczności: w domu ofiar
- VIII. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał egzekucji: niemieckiej służby bezpieczeństwa w Przemyślu
2. Wehrmacht, SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.: funkcjonariusze niemieckiej służby bezpieczeństwa
3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców: nie ustalono
4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa, itp.): nie ustalono
5. Dalsze losy sprawców: nie ustalono
- IX. 1. Nazwiska i adresy świadków: Kasprowicz Władysław, Noworolski Stanisław, Adamski Michał zam. Krzywcza pow. Przemyśl
- X. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę): brak
2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.): brak
3. Fotografie: brak
- XI. 1. Uwagi: -

Sporządzający:

Philipp Marian

(Nazwisko, imię, miejscowość, data, ewent. nazwa instytucji)

Sprawdzający:

(Nazwisko, imię, miejscowość, data)

Za zgodność
2012-08-30

Opis:

KOPIA

48 rekt

W czerwcu 1942 r. przyjechali z Przemyśla funkcjonariusze niemieckiej służby bezpieczeństwa w Przemyślu w liczbie 3 i udali się do domu rodziny żydowskiej o nazwisku Bilet Józef, gdzie w piwnicy tego domu rostrzelali Bileta Józefa jego żonę i 2 małoletnich dzieci. Rodzice zostali rozstrzelani w piwnicy zaś dzieci w mieszkaniu na łóżku.

Wszyscy rozstrzelani zostali pochowani na miejscowym cmentarzu żydowskim w Arzywczy. Ekshumacji zwłok nie było.

Za zgodność
2012-08-30

Stwierdzam zgodność niniejszej kopii z ksz.
OK B2p N6-1PN w Rzeszowie, Archiw.
GKB2 H W Polsce - Epitafium - parafian Przemysł.
z dokumentem znajdującym się w aktach
Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej
w Rzeszowie
sygn. IPN-R2-181/421 G 44 45 47-47 wersje,
48-48 wersje (6 kmt)
Rzeszów 30.08.2012. B. Białkowski

KOPIA

57

- 29 -

KRZYWCA gr. Bachorzec

VI. 1942 r.

Gestapo z Przemysla rozstrzelało 4-ro osobową rodzinę żydowską Józefa Bileta l. 37 / kobieta, mężczyzna i dwoje dzieci/. Żołki pochowane na miejscowym cmentarzu. 1/

KRZYWCA gr. Bachorzec

VIII. 1943 r.

Gestapo z Przemysla rozstrzelało 11 osób narodowości żydowskiej w tym mężczyzn, kobiety i dzieci, pochodzących z Przemysla, Kańczugi i z Babie. Ustalono jedno nazwisko ofiary Szpic lub Spitz z Babie. Żołki pochowane na miejscowym cmentarzu. 2/

1/ Ankieta terenowa OK "Egzekucje" Krzywca gr. Bachorzec pow. Przemysl

Ankieta terenowa OK Rzeszów "Represje na ludności żydowskiej przed utworzeniem getta", Krzywca gr. Krzywca pow. Przemysl

2/ Ankiety OKBZM P "Egzekucje" /2-1e/ Krzywca gr. Bachorzec pow. Przemysl

Ankieta terenowa OK Rzeszów "Egzekucje" Krzywca gr. Bachorzec pow. Przemysl

OKBZM P - ASgr woj. Rzeszów - egzekucje tom IV 499, 499

Ankieta terenowa OK Rzeszów "Represje na ludności żydowskiej przed utworzeniem getta" Krzywca gr. Krzywca pow. Przemysl

Za zgodność
2012-08-30

Stwierdzam zgodność niniejszej kopii
u. 57 z akt ORO2 pna IPN w Rzeszowie
Rejestr miejsc i faktów zbrodni hitlerowskich
z pow. Premysl.
z dokumentem znajdującym się w aktach
Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej
w Rzeszowie
sygn. IPN-R-181/202 u. 57
Rzeszów 30.08.2012r. *B. Krawiec*

Krzywca - woj. polkarpackie
gm. Krzywca

Wpłynęło
dnia 24.01.2011

Krzywca, 19.01.201

Szanowny Pan
Michael Schudrich

Dziękuję za przesłaną do mnie informację o stanie prawnym działki oraz za zainteresowanie się sprawą cmentarza żydowskiego w Krzywcy. Pragnę przekazać Panu informacje od mojej mamy, która mimo podeszłego wieku jeszcze wiele pamięta z historii tamtych lat.

„Muszę się przedstawić – jestem matką Jerzego Wójcika(który otrzymał od Państwa list do wiadomości i jest osobą, od której wyszła inicjatywa uporządkowania i zadbania o ten cmentarz.

Od wielu lat na sercu leżała mi sprawa tego cmentarza z kilku powodów. W cywilizowanym kraju miejsca pochówku powinny być uszanowane i zadbane. Nasza posesja bezpośrednio przylega do cmentarza i przeważnie dojście do niego było przez nasze podwórko, gdyż gęste zarośla, chaszczce i pokrzywy a zarazem zrobione z niego wysypisko śmieci, nie pozwalały na dojście do niego, nie mówiąc o odnalezieniu jakiegokolwiek nagrobka.

Jako mała dziewczynka, pamiętam, oczywiście nie zdając sobie sprawy, po co furmanka wiozła grupę osób właśnie na tzw. okopisko (tak nazywano wówczas ten cmentarz). W pamięci utkwiła mi dziewczynka z długimi czarnymi warkoczami, a bawiąc się w pobliżu z innymi dziećmi zaciekał nas duży grób, który się „ruszał”. Tego nigdy się nie zapomni. Babcia mówiła często o Nich, ponieważ znała wszystkie te osoby, ale z jej opowiadań już nic nie pamiętam. Wiem tylko, w którym miejscu jest ten grób.

Krzywca to mała miejscowość. Ludzie są raczej obojętni na sprawy, które bezpośrednio ich nie dotyczą, ale moja rodzina ciągle myślała, żeby coś z tym zrobić, żeby ludzie, przyjeżdżający z całego świata mogli dojść do nagrobków i pomodlić się. Przypadek sprawił, że z Montrealu przyjechała pani Gustava Weiner (z domu Rosner) z rodziną. Była przerażona, tym co zobaczyła. Obiecała znaleźć osoby, które wydałyby pozwolenie i zajęłyby się uporządkowaniem cmentarza. Niestety ciężki wypadek samochodowy pokrzyżował plany i kontakt się urwał.

Mój syn i jego żona z córkami postanowili zrobić co w ich mocy, aby zlikwidować śmietnisko. Wszystkie wolne chwile, weekendy były rekreacją w oczyszczaniu całego terenu cmentarza. Syn powycinał krzaki, chaszczce, wykosił trawy. Trwało to dość długo, ale efekt jest zdumiewający. Nikogo nie prosiliśmy o pomoc, a sami we własnym zakresie uporządkowaliśmy cmentarz, do tego stopnia, że odstoniło się kilka nagrobków. Jest jednak wiele powalonych, które należałoby podnieść i zabezpieczyć. Ja osobiście mam dużą satysfakcję, że moje wnuczki będą czerpać z postawy rodziców i babci, jak należy szanować każdego człowieka za życia i po śmierci.

Dziś widok na cmentarzu jest przyzwoity, ale jeszcze dużo przydałoby się zrobić i tym bardzo zainteresowany jest Pan Piotr Haszczyński – nauczyciel w sąsiedniej wiosce, człowiek wielkiego serca, a mój syn, Jego serdeczny przyjaciel, będzie wspólnie z nim współpracował.

Nie wolno nam zapominać, że ludzie, którzy są pochowani na tym cmentarzu, ciężko pracowali i pozostawili duży wkład rozwój i dobrobyt naszej miejscowości. Słynęli z niezwyklej uczciwości, pracowitości i dobroci. Należy Im się pamiętać”.

Z uszanowaniem

Barbara Cepryńska/Wójcik
Jerzy Wójcik

Odd. Języ Wójcik

37-755 Krynica 99

woj. podkarpackie

Odb.

Biurow Naczelnego Rabinu Polski

sz. P. Michael Schudrich

ul. Twarda 6

00-950 Warszawa

PRIORYTET
PRIORITAIRE

Złoto w Podlaskim gminie A. Jutowski 2004

Krzywca – pow. przemyski ★ ■

Najstarsza wzmianka o Krzywcy pochodzi z 1398 r. Już wtedy posiadała prawa miejskie. Na początku XVIII w. miała 466 mieszkańców, w tym 40 Żydów. Przed 1777 r. powstał tu kahał. W 1785 r. mieszkało w Krzywcy 62 Żydów. Pod koniec XVIII w. należało do nich 5 domów na ogólną liczbę 101.

W 1835 r. na terenie miejscowej parafii rzymskokatolickiej mieszkało 196 Izraelitów. W 1870 r. gmina żydowska liczyła 626 osób i posiadała synagogę, cmentarz oraz szkołę religijną z 30 uczniami. Poza Krzywczą największa grupa Żydów, licząca 70 osób, mieszkała w Ruszelczycach. Rabinem był tu wówczas Mosze Eliezer Galler, ożeniony z córką cadyka dynowskiego Cwi Elimelecha. Trzydzieści lat później, pomimo że liczebność gminy żydowskiej wzrosła do 935 osób, została włączona do przemyskiej gminy wyznaniowej. Przed wybuchem I wojny światowej w samej Krzywcy mieszkało 860 Żydów, ale w 1921 r. już tylko 203 na 928 mieszkańców, zaś w pobliskim Bachowie – 82, natomiast w całej gminie jako jednostce administracyjnej – 457 Izraelitów. W okresie międzywojennym Żydzi zakupili drewniany podcieniowy dom przy rynku z przeznaczeniem na mieszkanie rabina. Budynek ten, zwany przez miejscowych „rabinówką”, zachował się do dzisiaj. W okresie powojennym była w nim restauracja. Działało tu Kółko Gospodarskie Żydowskiego Towarzystwa Rolniczego.

We wrześniu 1939 r. hitlerowcy zamordowali 14 Żydów w lesie na Górze Krzywickiej. W październiku 1939 r. kolejnych kilkudziesięciu Żydów. W maju 1943 r. na miejscowym cmentarzu izraelickim rozstrzelano 11 Żydów z Krzywcy i Kańczugi. Pozostałych wywieziono do getta w Przemyślu. W pobliskim Bachowie Niemcy zamordowali ośmioosobową żydowską rodzinę Leidnerów. Ich zwłoki zakopano w miejscu egzekucji.

Zachował się **cmentarz** żydowski o powierzchni 0,27 ha, zupełnie zdewastowany, z 10 zaledwie nagrobkami. W środkowej części cmentarza pozostała ruina zapewne niewielkiego ohelu. Jest na nim pomnik pamięci ofiar zastrzelonych w maju 1943 r. W lesie na Królewskiej Górze znajduje się **tablica pamiątkowa** w miejscu męczeńskiej śmierci Żydów, których prochy po wojnie ekshumowano i przeniesiono na cmentarz izraelicki w Przemyślu.

Kuryłówka* – pow. leżajski ■

W 1921 r. mieszkało tu 101 Żydów, którzy należeli do leżajskiej gminy wyznaniowej. Jesienią 1944 r. zamordowano w lesie na tzw. wygonie 15 Żydów i 3 pomagających im Polaków.

Kutyły* – pow. niżański ■

Wież w gminie Jarocin. Znajduje się tu zbiorowa mogiła z obeliskiem upamiętniającym męczeńską śmierć około 30 Żydów zamordowanych przez hitlerowców.

Lesko ■ ■ ■

Jako wieś wzmiankowane zostało w 1436 r. Miasto lokowali Kmitowie pod koniec 1469 r. lub na początku 1470 r. W spisie mieszczan z 1542 r. wymieniony jest *Iudeus*, czyli Żyd. Kolejni wzmiankowani są w spisach: z 1547 r. – Mateusz i z 1554 r. – Moszko. W latach 1562–1583 przybyły do Leska 23 rodziny izraelickie, m.in. Lazarus z Krakowa i Salomon z Halicza (1564 r.), Jakub z Gogieczyna, Abram z Dynowa i Aron z Komarna (1565 r.), Aron z Bełza (1567 r.), Aron z Rymanowa (1574 r.), Lazarus z Moraw, Simon z Pilzna (1574 r.) i Rachwał z Birczy (1575 r.) W r. 1563 w Lesku było 20 rodzin żydowskich. Już w 1548 r. Żydzi mieli swój cmentarz.

*Tu spoczywa mąż
bogobojny*

*Eliezer, s(yn) r(abbiego) Meszulema,
p(amieć) s(prawiedliwych) n(iech) będzie błogostawiona.*

[Zmarł] w dniu szóstym [tzn. piątek],

9 dnia miesiąca tiszri 309 [roku]

w(edług) z(apisu) s(króconego) [1548]²⁰

A. Trzcinski, *Kilka uwag odnośnie najstarszych nagrobków na cmentarzu żydowskim w Lesku*, [w:] *Żydzi w Karpatach*, „Plaj”, nr 5, Warszawa 1992, s. 51.

W latach 1562–1570 do prawa miejskiego przyjęto 13 Żydów. W 1580 r. gmina żydowska posiadała szkołę. W tymże roku mieszkało tu 18 rodzin żydowskich, tj. około 100 osób. Synagogę i szpital dla ubogich odnotowano w 1608 r., zaś szkołę ponownie w 1614 r. W latach 1613 i 1686 powiększono cmentarz. Rejestr poglównego z 1676 r. wymienia 137 chrześcijan i 83 Żydów (głów rodzin). Społeczność izraelicka liczebnie szybko wzrastała, szczególnie w II połowie XVII w., skoro w czasie epidemii, zapewne cholery, w 1705 r. zmarło 303 leskich Żydów.

Zajmowali się dzierżawami czopowego, handlem: skórą, śledziami, zbożem, suknem, winem, wołami, baranami i ołowiem. Byli rzemieślnikami: rzeźnikami, złotnikami, browarnikami i krawcami. Udzielali pożyczek na procent (stopa procentowa wynosiła wówczas 42–44% w skali rocznej). Mieli szynki i gospody oraz zajmowali się obnośną kramarszczyzną, wędrując nawet po odległych wsiach bieszczadzkich. W 1612 r. w Woli Michowej obrabowano 2 leskich Żydów – kramarzy. Odbywali także długie podróże kupieckie do Krakowa (1593 r.), Lwowa (1654 r.) i Zamościa (1608 r.).

²⁰ W nawiasach okrągłych podano rozwinięcia skrótów, w nawiasach kwadratowych – uzupełnienia niewystępujące w inskrypcji.